

Galvassāpju ārstēšanas un aprūpes problēmas neiroloģiskajā praksē Paula Stradiņa Klīniskās universitātes slimnīcas poliklīnikā

Mārtiņš Vaivads¹, Ināra Logina²

Rīgas Stradiņa universitāte, Latvija

¹ *Medicīnas fakultāte*

² *Anestezioloģijas un reanimatoloģijas katedra*

Ievads. Galvassāpes ir plaši izplatītas, un pēc Pasaules Veselības organizācijas datiem kādā dzīves periodā tās skar aptuveni 75% populācijas. Vairumā gadījumu tās ir primārās galvassāpju formas – migrēna, saspringuma tipa galvassāpes un citas idiopātiskās galvassāpes, kuru diagnostiskie kritēriji ir definēti Starptautiskajā galvassāpju klasifikācijā *ICHD III*. Primārās galvassāpes ir slimība, kuras galvenās izpausmes ir pašlimitējošas lēkmes. To aprūpē noteicošā ir pacienta izpratne par slimības dabu, kuras ārstēšanā jālieto atbilstoši medikamenti. Diagnozes noteikšanā un aprūpes taktikas izstrādē būtiska ir pacienta un ārsta sadarbība.

Darba mērķis, materiāls un metodes. Mērķis ir noskaidrot galvassāpju ārstēšanas paņēmienus un metodes atbilstoši diagnosticētajam galvassāpju veidam. Pacienti tika intervēti, izmantojot Galvassāpju aptaujas anketu.

Rezultāti. Aptaujājot 33 pacientus (29 sievietes un 4 vīriešus; vidējais vecums – 40,5 gadi, SN ± 14,6), kuri laikposmā no 09.11.2017. līdz 24.01.2018. bija konsultējušies pie neirologa ambulatorā pieņemšanā P. Stradiņa Klīniskās universitātes slimnīcas poliklīnikā galvassāpju dēļ, tika noskaidrots, ka vairāk nekā puse (19 jeb 57,6%) cieta no primārajām galvassāpēm: migrēnas kritērijiem atbilda 13 gadījumi, turklāt 10 pacientiem (52,6% no primāro galvassāpju kohortas) tā bija hroniska migrēna (≥ 15 dienas mēnesī); saspringuma tipa galvassāpes konstatētas 6 pacientiem (31,6% pacientu ar primārajām galvassāpēm). Četrpadsmit (42,4%) respondentiem bija sekundāras galvassāpes, kuru cēlonis bija galvas trauma (n = 5), arteriālā hipertensija (n = 4), audzējs (n = 2) un citi cēloņi, bet tikai vienā gadījumā aptaujas rezultātos konstatēta atbilstība medikamentu atkarīgu galvassāpju kritērijiem.

Pacientu izpratne par savu galvassāpju formu bija nepietiekama: no 13 migrēnas slimniekiem tikai puse (7 jeb 53,8%) atzina un izprata šo diagnozi, bet nezināja tās formu. Saspringuma tipa galvassāpju grupā savu diagnozi zināja tikai viens no sešiem cilvēkiem, bet sekundāro galvassāpju grupā – tikai 8 pacienti no 14 aptaujātiem spēja nosaukt galvassāpju iespējamo cēloni. Kopumā no visiem 33 aptaujātajiem gandrīz puse jeb 16 (48,4%) atbildēja, ka nezina savu galvassāpju cēloni un diagnozi.

Visbiežāk aptaujātie savu galvassāpju mazināšanai lietoja nesteroidos pretiekaisuma līdzekļus, turklāt visbiežāk tieši bezrecepšu preparātu ibuprofēnu (24 no 33 jeb 72,7%). Citi lietotie medikamenti bija analģīns (n = 3) un citramons (n = 3), paracetamols (n = 2) un aspirīns (n = 2). Monoterapija ar vienu medikamentu bija tikai 10 pacientiem (30,3% no kopējo galvassāpju pacientu skaita), 20 (60,6%) lietoja ≥ 2 preparātus, bet 3 (9%) pacienti medikamentus vispār nelietoja. Nemedikamentozo ārstēšanu izmantoja 23 (69,7%) pacienti, minot fiziskās aktivitātes (n = 10), fizioterapijas procedūras, masāžas (n = 7), gulēšanu (n = 4) u. c. metodes. Neviens no migrēnas slimniekiem nebija lietojis specifisko terapiju ar pierādītu efektivitāti – triptānus.

Visdažādākās kombinācijas medikamentu izvēlē tika novērotas sekundāro galvassāpju grupā, kurā dažādu medikamentu kombinācijas lietoja 11 no 14 aptaujātajiem pacientiem. Galvassāpju medikamentozās terapijas kombinācijas bija ļoti dažādas un vairumā gadījumu nebija atbilstošas ārstēšanas rekomendācijām: pacienti galvassāpju ārstēšanā lietojuši midokalmu, gabapentīnu, lornoksikāmu, karbamazepīnu, enelbinu, aponilu, diacarbū, noofenu u. c.

Secinājumi. Galvassāpju slimnieku aprūpē un ārstēšanā ir nopietnas problēmas, kas saistītas ar pacienta izpratni par savas slimības dabu, ko daļēji var skaidrot ar iespējamu komunikācijas problēmu starp ārstu un pacientu, kā arī pacienta neizpratni vai arī ārsta nespēju pietiekami izskaidrot pacienta galvassāpes. Galvassāpju ārstēšanā netiek izmantotas efektīvas mūsdienīgas metodes un ieteikumi. Pētījumā konstatēts, ka tiek plaši izmantotas neatbilstošas terapijas metodes.